

JINDŘICH KÁRNÍK

Příslušník čs. zahraniční armády na Blízkém východě a v Africe

Spojené státy, březen 1948

„Z důvěryhodných zdrojů Vám mohu říci, pane Kárníku, že komunisté nezůstanou jenom u potírání bohatých. Je jasné, že potom, co si to vyřídí ještě s církví, začnou odstraňovat i ty, co mají zkušenosti se západním stylem života – lidmi, kteří za války bojovali za britskou armádu na Západě. Je jedno jestli jako piloti Royal Air Force nebo jako pěchota u Tobruku, prostě je odstraní. A vy, vzhledem k tomu, že jste nejenom bojoval za Brity na Západě, ale také jako československý diplomat, jste pro ně potencionální hrozbou,“ řekl Alexander Cadogan zatímco si pečlivě nacípával dýmku nejlepším kubánským tabákem.

„Podívejte se pane Cadogane, já jsem jenom ataše naší mise. Jsem malá ryba. Když budou chtít, odvolají mě odsud a někam uklidí. Nemyslím si, že by mě kvůli tomu, že jsem bojoval na Západě hned popravili,“ odvětil Jindřich Kárník.

„Když jste odcházel z Čech, změnil jste si prý jméno. Jak jste se jmenoval?“, zvedl Cadogan hlavu a aristokraticky škrtl sirkou a zapálil dýmku.

„Karpeles.“

„To zní jako židovské jméno,“ odbafl zpoza dýmky Cadogan.

„Je to židovské jméno, moji rodiče byli Židé. Nacisté je za války zlikvidovali v Terezíně.“

„To z Vás pro ně dělá úplně skvělého kandidáta na oprátku, pane Karpelesi, chci říct Kárníku. Víte, jak to skončilo ve třicátých letech v Sovětském svazu. Komunista nekomunista, to je jedno, byl jste Žid a už jste visel. Četl jste tuhle knihu – U děla na středním východě? Komunisté už zakázali její vydávání.“

„Proč jste si mě sem pozval, pane Cadogane?“, zeptal se Jindřich Kárník a pohlédl krátce na knihu, kterou samozřejmě četl.

„Je to jen pár dní, co se u vás chopili moci komunisté, a taky je to jen pár dní, co odsud odvolali téměř polovinu vaší delegace. Sovětské veto v Radě bezpečnosti nám zabránilo věnovat se vaší otázce, ale brzy se bude projednávat otázka vzniku Židovského státu na území dnešní Palestiny. Když tady požádáte na britském velvyslanectví o politický azyl, rádi Vám ho udělí, a pak můžete jet do Palestiny a usídlit se tam. Byl jste tam za války, vyznáte se. Jsem si téměř jist, že by Vám to zachránilo krk,“ odpověděl Cadogan.

Rozloučili se a Jindřich Kárník odešel z restaurace se smíšenými pocity. Vždy se cítil být Čechem, ale co když má Cadogan pravdu a je skutečně v nebezpečí.

Několik dnů na to přišel do jeho newyorského bytu dopis. Jindřich ho rozbalil a zalekl se. Na papíře bylo z písmen vystřižených z novin napsáno UZ TO NEBUDE TRVAT DLOUHO!.

Až teď si Jindřich Kárník uvědomil, že Alexandr Cadogan, britský delegát při OSN, měl pravdu.

Jindřich neváhal, vyběhl před dům, vstoupil do telefonní budky a zavolal své manželce Ellen, kterou si vzal v květnu 1945 v Británii za manželku, a která zrovna byla v nedaleké knihovně, že okamžitě musí přijít domů.

Když přišla, Jindřich ji dopis ukázal a také řekl o rozhovoru s britským delegátem. Řekl jí, že musí emigrovat. Ellen to měla jednoduché, po příjezdu do Československa si ponechala

britské občanství. Jí nic udělat nemohou, ale jemu ano a podle dopisu to už nebude dlouho trvat.

„Doma to není nejlepší. Měl bys to udělat, jako mému manželovi ti na ambasádě bez problémů vystaví britský pas,“ řekla Ellen.

A to Jindřichovi stačilo, sbalil všechny jejich věci, sepsal rezignaci na místo u čs. mise a hned poté vyrazil na britské velvyslanectví, kde zažádal o azyl.

Ellen měla pravdu, protože jeho manželkou byla Britka, velvyslanectví mu udělilo azyl a brzy mu vystavilo i britské občanství.

Několik týdnů poté schválilo OSN rezoluci o vzniku státu Izrael, ještě před několika lety na tehdejší britské půdě se tu octl i Jindřich Kárník.

Čechy, 1939

Jakoby rozhovor s Cadoganem byl něčím podobným, co Jindřich Kárník, tehdy ještě Jindřich Karpeles vyslechl po vzniku Protektorátu. Pracoval tehdy jako úředník berní správy v Praze-Holešovicích. Nedělní oběd o rodičů proběhl v jiné atmosféře, než na jakou byl Jindřich zvyklý. Rodiče vypadali ustaraně a velmi vážně.

Po dlouhém rozhovoru Jindřicha přesvědčili, aby co nejrychleji opustil Protektorát a šel bojovat s ostatními mladými Čechy proti Němcům do zahraničí.

S těžkým srdcem se Jindřich loučil se svými rodiči při odjezdu z Čech. Netušil, že je vidí naposledy ve svém životě.

Jindřich Karpeles si ještě před odchodem musel změnit jméno, jako Žida by ho totiž z Protektorátu nepustili a možná by ho nepustili ani do vlaku. Jeden známý mu zajistil papíry na jméno Jindřich Kárník. A s novou identitou opustil Jindřich 30. října 1939 Protektorát. Musel přes Balkán, protože přes Němci porobené Polsko to už nešlo.

Byla to dlouhá cesta. Nejdříve vlakem z Prahy do Bratislavy, potom Orient Expressem přes Budapešť do Bělehradu. Zde došli Jindřichovi peníze na cestu, ale věděl, že je v bezpečí. V Bělehradě vyhledal čs. konzula a ten zajistil potřebné věci pro jeho další cestu do Sofie a Istanbulu. Bylo nutné se nalodit na parník, který odplul do blízkovýchodního přístavu Haifa, na území dnešního Izraele.

Jindřich měl štěstí, že měl lodní lístek na tuto loď, protože mnoho vojáků odplulo jinými loďmi do Bejrútu, a když i ten obsadili Němci, museli rychle utéct do Palestiny.

Tady se Jindřich přihlásil Britům jako český uprchlík a byl zařazen do zajišťovacího tábora, ve kterém strávil dlouhé měsíce, aby se nakonec mohl přihlásit k čs. zahraniční armádě. Učinil tak 12. srpna 1940.

Čs. vojákem v zahraničí 1940-1945

28. října 1940 vznikl na základě předtím podepsané dohody v Palestině Čs. pěší prapor 11 – Východní. Do něho byl zařazen i Jindřich Kárník.

Všichni byli plni naděje. Vždyť přece bojují za Československo a proti nacistům, aby dostali zpět to, co jim všem bylo nadevše – vlast, vlast vymaněnou z německého područí.

Před odchodem z Palestiny si Jindřich ještě obstaral vzpomínku na toto krásné město. Koupil si album Jeruzaléma od jednoho obchodníka a za desky vložil i vlastní fotografii města Písek, v okolí kterého prožil dětství. Několik mužů z praporu pocházelo také z jižních Čech a toto okolí moc dobře znali, proto se vždy ve volných chvílích našlo, o čem by se dalo hovořit. Pokaždé však vzpomínky na domov znamenaly trochu smutku. Co asi dělají jejich příbuzní, přátelé, děti a manželky? S každou vzpomínkou na domov se vojáci cítili být hned blíž vlasti a jejich boj najednou dával smysl i přes těžkosti, které tolikrát nastaly.

V prosinci roku 1940 se prapor vydal z Jeruzaléma do pouštního výcvikového střediska nedaleko Mrtvého moře.

Velení výcviku převzali Britové a byl to tvrdý výcvik. Představte si to nesnesitelné horko a sucho, kterému byli vojáci denně vystaveni a ještě se museli hýbat, střílet a prát. Pot jenom tekla, ale co jiného mohli vojáci čekat. Jen to, co jim slíbil britský premiér Churchill. Nervy se zocelovaly a s nimi i svaly a mysl. Vojáci krom toho měli také lekce angličtiny.

Někteří vojáci už nechtěli jen cvičit, po měsících výcviků chtěli také bojovat. A brzy přišla jejich chvíle.

Na podzim roku 1941 byl čs. prapor poprvé poslán do akce, velení nad ním převzali britské jednotky vedené generálem Gallowayem, samotnému praporu potom velel podplukovník Karel Klapálek, jehož si všichni vojáci nesmírně vážili. Prapor zamířil do severní Afriky, kde Rommelovi Afrikakorps oblehly přístavní město Tobruk.

Tady bylo snad ještě větší horko než v Palestině, i když sem od moře občas zavál příjemný vánek. Vojáci v šortkách neměli na svoji obranu kromě zbraní a přileb snad nic. Přesto zde bojovali hlavně Spojenci, Čechoslovákům připadly strážné úkony. Jindřich Kárník zde působil jako kancelářský důstojník a druhý pobočník. Jednoho dne však pro nedostatek sil byl poslán jako velitel hlídkové čety.

Hlídkovat ve dne bylo daleko snazší než hlídkovat v noci, a to i přesto jaké horko přes den bylo. Hlídky musely být spolehlivé a Jindřich měl při sobě vždycky muže, kterým věřil.

Hlídka probíhala jako vždy, když se k Jindřichovi a jeho mužům začal přibližovat zvuk chroptění motorů. Všichni si lehli do písku a zpoza zídky se podívali dalekohledem, či kolona se to blíží. Byla to italská kolona.

Hlídka popadla všechny zbraně a rychlým krokem spěchala ke spojeneckému ležení. Bylo pozdě. Zpoza kopce už vystupovala první nepřátelská vozidla.

„Nepřítel!“, volali všichni. To už byl v táboře vidět pohyb a čilý ruch. Nepřátelská vozidla začala pálit. Ještě chvíli hlídka běžela. Do tábora to už nemohlo být daleko. Najednou se jeden z mužů se strašlivým výkřikem skácel k zemi.

Jindřich se ohlédl, jeho kamarádovi Honzovi tekla z nohy proud krve. Jindřich se rychle položil k zemi, a co nejrychleji se značil dopřít ke zraněnému Honzovi. Když se k němu po nekonečných vteřinách dostal, vytáhl jeho bezmocné tělo sobě na záda, chytil jeho ruce a začal se plazit směrem k táboru. To už zdálky slyšel výbuchy. Doufal, že z nepřátelské strany.

Konečně se dostal do tábora. Zdravotníci měli plné ruce práce. Jindřich jim předal zraněného Honzu a hned se chopil nejbližšího samopalů a našel si vhodné místo pro palbu.

Po chvíli rachotu si Jindřich všiml připraveného nepřátelského minometu. Ozvala se z něho rána. Jindřich na poslední chvíli uskočil a připravil se na výbuch. Čekal svůj konec, ale výbuch miny se neozval...

Boj skončil, ztráty byly na obou stranách, ale vyhráli. Honzu se podařilo zachránit, ale bojovat už nemohl. Jindřich se s ním nadále potkával jako s vojákem-úředníkem, který působil také jako pomocník podplukovníka Klapálka.

Tu nešťastnou italskou minu mu později jeho kamarádi pyrotechnici věnovali jako suvenýr. Minu mu věnovali na jaře 1942, když byl jedenáctý prapor zrušen a jeho vojáci zařazeni ke 200. protiletadlovému pluku Čs. samostatné obrněné brigády.

Jindřich byl přidělen k protiletadlovým hlídkám v Tobruku. Strávil zde půl roku těžké práce. Časté nálety decimovaly vojáky a morálku, noční služba byla ještě těžší. Bomby naštěstí nikdy nezasáhly Jindřichovo stanoviště, ale v takových situacích člověk myslí na smrt a na své nejbližší, a to i přesto, že je pouhým kancelářským důstojníkem. Jindřich skoro nesundával přilbu z hlavy.

Za dobrou službu mu Britové vypláceli na jeho vojenskou knížku každý měsíc peníze a vedli mu zde pečlivé záznamy jeho služby, velice si ho chválili.

Jindřich se také dozvídal o úspěších svých kolegů, kterým se jednoho večera podařilo při náletu sestřelit i německý bombardér. Upřímně za to své kamarády obdivoval.

V létě 1943 skončila jedna etapa Jindřichova vojenského působení. Čs. jednotky v Africe byly zrušeny a vojáci posláni z teffického přístavu do Anglie. Před odjezdem každý z nich nafasoval cigarety dodávané speciálně pro čs. jednotky a spolu s cigaretami jim byl vydán i lodní lístek na kdysi majestátní zaoceánský parník RMS Mauretania, který nyní vozil vojáky do Anglie.

Jindřich také dostal na lodi fotku svého velícího důstojníka – podplukovníka Karla Klapálka, kterého si nesmírně vážil, a procházky s ním po lodních palubách mu zkracovaly dlouhou cestu.

V Anglii byli vojáci znovu postaveni k výcviku, ten už však byl o poznání snadnější než ten v pouštních podmínkách vyprahlé Palestiny.

Až na podzim 1944 byl Jindřich se zbytkem brigády poslán znovu do akce. Jejich cílem se stal francouzský Dunkerque, jeho dobytí mohlo znamenat jeden z rozhodujících úderů Němcům a jejich zatlačení a zlikvidování.

To byl dostatečný náboj pro morálku československých vojáků. Plni odhodlání se vypravili na svoji rozhodující zteč. Jindřich byl předtím povýšen na nadporučíka a přidělen jako velitel k jedné četě. Měl o sobě trochu pochyby, protože celou válku byl, až s výjimkou té jedné hlídky, kancelářským důstojníkem.

Jeho velitelští kolegové mu říkali, že všechno bude jistě dobré, a že velení určitě zvládne a občasné inspekce jeho kolegů z velitelství mu přichystaly cenné rady.

Po kontrole terénu zaujala brigáda svá postavení a držela mnoho dní. 28. října 1944, v den výročí republiky se nikomu nechtělo věřit, že už je to 5 let, co zuří válka. Ten den jim však osud přichystal poslední a nejtěžší zkoušku.

Toho dne podnikla brigáda dva rozhodující útoky, při kterých Němci ztratili dvě stovky mužů. Posílení těmito úspěchy i gratulací od maršála Montgomeryho pokračovali Češi v bojích a rozhodujícím byl střet z 5. listopadu 1944.

Za zvuku z děl vyrazila čs. pěchota do boje proti Němcům, nadšení Češi ale nepočítali s německými minovými poli, ve kterých uvízla tanková podpora pěchoty a Němci tak dostali příležitost k rozdrčení československé brigády.

„Ústup!“ zavolal Jindřich na své muže, ostatní velitelé volali na své chlapce to samé.

Jaké bylo Jindřichovo překvapení, když jeden z jeho mužů, desátník Jiří Vencel odmítl poslechnout rozkaz a zavolal na něj, že teď přece nesmí ustoupit a že bude bojovat dál, i kdyby tady měl zemřít. Bylo to dojemné odhodlání, ale přesto neuposlechl rozkazu.

„Desátníku vypadněte odtamtud, copak jste se pomátli,“ volal na něho Jindřich a dodal: „Copak se nechcete vrátit domů?“

Vencel naposledy opětoval palbu, když si uvědomil, že přeci chce vidět svůj domov a svoji rodinu, na poslední chvíli se zvedl a vyběhl. Jindřich na něho počkal, a když k se blížil k němu, vyběhl za zbytkem čety.

Udělal sotva několik rychlých kroků, když tu náhle se mu potemnělo před očima.

Probral se až ve vojenské nemocnici. Od zdejší zdravotní sestry se dozvěděl, že byl zasažen střepinami po výbuchu a že ho desátník Vencel donesl až na jednotku první pomoci.

„A kde jsem teď,“ zeptal se zmateně Jindřich.

„Londýn. Královská vojenská nemocnice,“ odvětila zdravotní sestra.

Jindřich už se do bojů nevrátil. V Anglii podstoupil delší rekonvalescenci, po které byl dokonce vyznamenán medailí za zásluhy I. stupně a čs. vojenským křížem 1939.

V Londýně pak Jindřich působil na štábu čs. zahraniční armády a i nadále se stýkal s tou zdravotní sestrou, která se jmenovala Ellen, a se kterou se po válce, na konci května 1945 oženil.

Po válce

7. května 1945 podepsali nacističtí generálové kapitulaci platnou od příštího dne. Válka skončila.

V srpnu roku 1945 se Jindřich i s Ellen vrátil do své rodné vlasti, za kterou tolik bojoval a protrpěl. Těšil se, že svoji nevěstu představí svým rodičům.

Jenže doma už nikdo nebyl, teprve od sousedů se Jindřich dozvěděl, že jeho rodiče byli nacisty deportováni do Terezína a zde zemřeli. Jindřich by plakal, vždyť to oni mu vlastně zachránili život, když ho přemluvili, aby odjel bojovat do ciziny. To na ně za války tolik myslel a těšil se, až se s nimi znovu shledá, ale ten okamžik už nikdy nepřijde a ani jejich hrob Jindřich nikdy nespatří.

Melancholie nemohla trvat věčně. Jindřichovi v jeho situaci byla oporou jeho žena. A kolik bylo potom v Čechách Židů, kteří zjistili to samé co Jindřich.

Po válce se Jindřich znovu setkal se svým bývalým velitelem Karlem Klapálkem a díky jeho pomoci byl přijat na Zamini a se svojí ženou brzy poslán do New Yorku ke stálé čs. misi při OSN jako atašé.

Nyní se Jindřich musel postavit před další těžké rozhodnutí, musel svou vlast znovu opustit. Stal se z něho britský občan. Kam půjde? A co bude dělat?

Jindřich byl rozhodnutý, vrátí se tam, kde jeho válečné útrapy začaly – do Izraele.

Zuzana Danihlíková, studentka Gymnázium Jana Palacha Mělník, 15 let